

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/247059,Piotr-Juchowski-Zasluzyl-sie-dobrze-nie-tylko-Uniwersytetowi-a-le-calemu-Narodowi.html>
03.09.2026, 10:55

Piotr Juchowski: „Zasłużył się dobrze nie tylko Uniwersytetowi, ale całemu Narodowi Polskiemu”. Prof. Mieczysław Małecki (1903 -1946)

Ceniony w Polsce i Europie językoznawca. Sprawny organizator. Odważny człowiek, który w „paszczy lwa” zorganizował nauczanie podziemnego Uniwersytetu Jagiellońskiego.

[Konspiracja Kultura](#)

03.09

Tablica upamiętniająca prof. Mieczysława Małeckiego oraz studentów i profesorów tajnego nauczania w kamienicy przy ulicy Podwale 2 w Krakowie. Fot. Zaneta Wierzgacz (IPN)

Niemal całe swoje dorosłe życie Mieczysław Małecki (ur. 1903 r.) związał z Uniwersytetem Jagiellońskim. To tutaj w latach 1923 -1927 studiował filologię polską i słowiańską oraz romanistykę jako przedmiot poboczny. Jego kariera naukowa potoczyła się w błyskawicznym tempie. Już rok po magisterium, Małecki obronił doktorat, a na początku 1930 r. uzyskał habilitację. W 1937 r. objął tytuł profesora nadzwyczajnego UJ.

Jako językoznawca Małecki skupiał się na dialektologii. Badał gwary góralskie oraz mazurzenie. Był też współtwórcą przełomowego „Atlasu Językowego polskiego Podkarpacia” (wraz z K. Nitschem). Z czasem jego naukowe zainteresowania przeniosły się na języki Słowian południowych, a prowadzone w tym zakresie badania przyniosły mu międzynarodowe uznanie.

Małecki był nie tylko cenionym naukowcem, ale także dydaktykiem.

„Miał niezwykle dar zachęcania i pobudzania do pracy, hojnego podawania tematów, dostrzegania

problemów, jakimi warto się było zająć. Był wielkim przyjacielem młodzieży. Potrafił kierować nią umiejętnie, taktownie czuwając nad jej rozwojem naukowym”

- wspominał Franciszek Sławski, jego uczeń, a następnie profesor-językoznawca.

Jeszcze przed wybuchem II wojny światowej prof. Małecki został wybrany kuratorem Bratniej Pomocy Studentów UJ, czyli popularnego „Bratniaka”, ośrodka samopomocy studenckiej. Bliskie kontakty ze studentami miały fundamentalne znaczenie dla powołania Tajnego UJ w czasach okupacji niemieckiej.

W podziemiu

6 listopada 1939 r. Niemcy dokonali brutalnej pacyfikacji najstarszego polskiego Uniwersytetu. W ramach *Sonderaktion Krakau* około 180 profesorów UJ zostało aresztowanych i wywiezionych do obozów koncentracyjnych.

Taki los spotkał również Mieczysława Małeckiego. Został osadzony w obozie w Sachsenhausen, a następnie Dachau, który opuścił 21 grudnia 1940 r.

Niemcy zakazały funkcjonowania szkół średnich i wyższych. Jednak z biegiem czasu przedwojenni studenci zaczęli kontaktować się ze swoimi profesorami i próbowali kontynuować naukę. Pojawiła się inicjatywa, aby nadać temu ramy organizacyjne - powołać Tajny Uniwersytet Jagielloński.

[Czytaj artykuł Piotra Juchowskiego „Zasłużył się dobrze nie tylko Uniwersytetowi, ale całemu Narodowi Polskiemu”. Prof. Mieczysław Małecki \(1903 -1946\) na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Konspiracja, Kultura

Artykuł